

//SENSE PRÍncep, SENSE SENYOR//

MANEL OLLE
UNIVERSITAT POMPEU FABRA

Elogio de la anarquía, por dos excéntricos chinos del siglo III. Polémicas del siglo tercero seleccionadas y presentadas por Jean Levi.

Traducidas del chino antiguo y anotadas por Albert Galvany.

Pepitas de calabaza, Logroño, 2009.

180 p.

Els sinòlegs Jean Levi i Albert Galvany tradueixen anoten i prologuen tres polèmiques de pensadors xinesos del segle III en l'editorial *Pepitas de Calabaza*, una casa aliena al negoci asianista i a la cleda acadèmica, especialitzada en la literatura i la idea llibertària. És aquesta una opció tan feliç com insòlita, que no ha de fer-nos pensar que som davant d'un pamflet divulgatiu sense valor acadèmic: per contra ens les havem amb una genuïna aportació crítica, que replanteja alguns llocs comuns i refuta algunes mitges veritats en relació als trets definitoris del procés intel·lectual xinès i les seves relacions amb el poder. Cal destacar i valorar com es mereix l'aportació del llibre que aquí ens ocupa i que s'acull a la divisa d'aquests dos excèntrics xinesos del segle III: “sense príncip, sense senyor” (*wu jun*).

Aquest llibre desmunta la presumpció que el pensament xinès no es construeix en el debat raonat i la refutació argumentada entre diferents posicions. Des de les disputes aferrissades que reproduïen sofistes i retòrics dels Regnes Combatents, fins a les controvèrsies de les dinasties Wei i Jin (segles III-IV), passant per Zhuangzi o Han Fei, els pensadors xinesos tendeixen a introduir en el seu text un antagonista imaginari per reforçar l'escenografia triangular de l'enunciació, on no solament hi intervé el Deixeble i el Mestre, sinó també el Contradictor. Aquest llibre aporta evidències del vigor, heterodox i silencià, d'una tradició de pensadors xinesos que replanteixen les dues grans qüestions que es debaten en la seva tradició (l'art de governar i l'art de governar-se un mateix) al marge de la glossa servil al Poder.

En els tres debats que ens ocupen hi apareixen dos estils argumentatius clarament diferenciats. Mentre els defensors de la raó d'estat (Ge Hong, Xiang Ziqi i Zhang Miao) recorren incessantment a la *autoritas* dels cànons confucians com a font del coneixement única i autosuficient, els nostres dos excèntrics xinesos del segle tercer (Xi Kang i Bao Jingyan), rarament recorren a la tradició com a bateria de defensa: treuen exemples de l'observació de la pròpia experiència quotidiana, i quan citen altres autors se centren en textos de la tradició plural del taoisme (Zhuangzi, Laozi, Huainanzi), o bé tan escassament canònics, com és el cas d'un manual d'agricultura.

Els nostres dos excèntrics xinesos del segle III no són en realitat autors desconeguts. Étienne Balázs va reproduir l'any 1948 alguns passatges del text de Bao Jingyan en un article titulat "Entre revolta nihilista i evasió mística" que va incorporar al llibre *La burocràcia celeste* (Barral, 1973). De Bao Jingyan no hi ha notícies fefaents. Només en tenim aquestes poques pàgines preservades per Ge Hong en el seu debat. Aquesta absència de registre històric del personatge és molt significativa: ens suggereix que no va ocupar cap càrrec oficial i que va viure ignorat pels seus coetanis. Tot i això, no es pot descartar que realitat ens trobem davant d'una màscara pseudònima de Ge Hong, una estratagema argumentativa per exposar tesis tan radicals sense assumir riscos innecessaris.

Molt més conegut és Xi Kang (223-263), pensador i poeta reputat, membre dels «Set Savis del bosc de bambú», cercle d'amics escriptors i bevedors empedreïts; que va redactar «La rapsòdia del llaüt», l'assaig «La música no és trista ni alegre per si mateixa», així com el « Discurs sobre la defecció de l'home superior». La seva personalitat independent, la seva paraula incisiva i l'agudesca del seu intel·lecte li van guanyar enemistats en els cercles del poder. Es va convertir en la bèstia negra d'un destacat mandari que feia de *Director dels bons costums*: el element pernicios per a la societat; tot seguit el van detenir, jutjar i condemnar a mort.

El primer dels tres combats dialèctics que es compilen en aquest llibre es titula «De la inutilitat de l'ús dels prínceps» i enfronta a Ge Hong, autor del *Baopuzi*, "El mestre que abraçava la simplicitat" amb el misteriós Bao Jingyan. Tant aquest primer debat com el segon graviten alrevedor de la idea de la bondat de la vida en societat i de la necessitat del Estat. En la seva refutació a l'"Assaig sobre la condició espontànea del gust per l'estudi" de Zhang Miao, podem llegir com Xi Kang (223-263) diu coses tan esmolades com:

...por mi parte considero que vuestras aulas de estudio no son más que salas mortuorias, que los textos que recitáis de memoria son como palabras proferidas por espectros de difuntos, que los Seis Clásicos son rastrojos y esconas, que el humanitarismo y la justicia apestan a putrefacción, que la lectura de libros chamusca los ojos, que las genuflexiones y las reverencias provocan joroba (...) y que conviene deshacerse de todo ello para comulgar con la dimensión original de los seres.

En la tercera de les disputes, titulada «Sobre els efectes nocius de la societat per a la salut», que enfronta a Xiang Ziqi amb Xi Kang, el debat deriva cap a qüestions dietètiques i cap a les pràctiques de nutrició de l'alè vital que busquen la immortalitat. Sembla que aquest sigui un territori poc procliu a la discussió de la *res publica*, però com ens avisa Jean Levi, el gest de la insumissió de l'individu, l'aposta per la llibertat radical i la desvinculació de les càrregues rituals i autoritàries s'omplen de sentit polític quan es projecten sobre àmbits –avui per a nosaltres tan aparentment privats i personals– com els

de la dietètica i les pràctiques de transformació i de nutrició de l'alè vital. Que amb les coses del menjar no s'hi juga, i que s'hi inocula també el verí de la ideologia dominant no hauria de ser cap secret en aquests temps nostres, castigats per la pandèmia de l'anorèxia i la bulímia: les pressions socials es xifren en la persecució de l'ideal d'un cos presumptament bell però invariablement normatiu.

